

PRITAIKYTŲ IR INDIVIDUALIZUOTŲ PROGRAMŲ ĮGYVENDINIMO VEIKSMINGUMAS

Ugdymo standartais pagrįsta švietimo sistema ne visada atitink mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, gebėjimus, todėl mokykla susiduria su nelengva užduotimi – pritaikyti ugdymo procesą moksleivio gebėjimams ir specifiniams poreikiams, individualizuoti ugdymo programas. Mokomųjų programų lygis turi atitikti kiekvieno mokinio realias galimybes ir poreikius. Siekiant įgyvendinti šį uždavinį, mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymo(si) poreikių, rengiamos pritaikytos ir individualios programos.

PRITAIKYTA PROGRAMA. Teisės aktuose nurodoma, kad dalyko programos pritaikymas gali būti rekomenduojamas, kai vaikui nustatomi ilgalaikiai, stabilūs SUP. Ugdymo programa pritaikoma, kai mokinio pasiekimai žemesni nei patenkinamo lygio, neatitinka 2 metų laikotarpiu nurodytų mokinių pasiekimų lygių požymių. Pritaikymo lygiai: nuo 1-2 dalykų ar ugdymo sričių iki dalyko turinio visiško keitimo ir pritaikymo veikloms, savarankiškumo, socialiniams įgūdžiams ugdyti. Pritaikytos programos pagrindas gali būti supaprastinta ir palengvinta tos pačios klasės dalyko programa, padedanti siekti mokinio patenkinamo pasiekimų lygio. Turinys turi sietis ir derėti su bendru ugdymo klasėje turiniu, užtikrinant, kad ugdytinis, besimokantis pagal pritaikytą programą, dalyvautų bendroje klasės veikloje ir teminiu požiūriu mokytųsi to paties, skirtų tik nagrinėjamo dalyko apimtys ir temų nagrinėjimo gilumas. Mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, dalykų Bendrąją programą pritaiko mokytojas, atsižvelgdamas į mokinių ugdymosi poreikius, mokyklos Vaiko gerovės komisijos, mokykloje dirbančių švietimo pagalbos specialistų rekomendacijas. Programa sudaroma tik rekomendavus Pedagoginei psichologinei tarnybai.

INDIVIDUALIZUOTA PROGRAMA. Individualizuojant programą mokiniams, turintiems intelekto sutrikimus, svarbu: paprastinti, konkretinti, siaurinti jos turinį, daugiau laiko skiriant svarbiausių gebėjimų ugdymui, atsižvelgiant į praktinį žinių pritaikymą gyvenime, daugiau laiko skiriant kartojimui. Ugdymo turinys gali būti orientuotas ne į Bendrąsias ugdymo programas, bet į mokinio socialinių, orientacinių gebėjimų bei savarankiško gyvenimo įgūdžių lavinimą.

Mokytojams, susipažinusiems su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčio mokinio vertinimo išvadomis, sunku parinkti efektyviausius ugdymo būdus. 2011 m. liepos 13 d. įsigaliojusi „Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupių nustatymo ir specialiųjų ugdymosi poreikių skirstymo į lygius tvarka“ pakeitė per daugelį metų nusistovėjusią specialiųjų ugdymosi poreikių (SUP) mokinių klasifikaciją. Labai svarbu padėti mokytojams parinkti sėkmingiausius mokymosi būdus mokiniams, turintiems mokymosi problemų. Siekiant efektyviai mokyti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius mokinius, pirmiausia reikia susipažinti su kiekvieno iš jų

ypatumais (gebėjimais ir sunkumais) ir pagal tai pritaikyti tam tikrus ugdymo būdus, kad, pasitelkus stipriąsias mokinio savybes, sutrikimai būtų „apeinami“ (kompensuojami) ir netrukdytų mokytis.

Vienas iš geros pamokos požymių – tinkamai parinkti ugdymo būdai, kurie užtikrintų kokybišką mokinių išmokimą. Ugdant mokinius, labai svarbu taikyti įvairius metodus. Tai skatina abiejų galvos smegenų pusrutulių vystymąsi. Mokymo(si) metodų pritaikymas teigiamai lemia ne tik pamokos kokybę, bet ir mokinių emocinę savijautą, sužadina jų susidomėjimą. Mokiniai, turintys SUP, dar ikimokykliniame amžiuje ima suprasti, kad kai kurie dalykai jiems nesiseka. Jie išmoksta sakyti: „Aš nemoku“, „Man neišeina“. Todėl mokykloje ypač svarbu išlaisvinti mokinius, turinčius SUP iš „išmokto bejėgiškumo“ komplekso. Pajutę sėkmę mokiniai ima siekti vis daugiau – didėja mokymosi motyvacija. Kiekvienas mokinys jaučiasi esąs pripažįstamas. Mokytojai, mokydami visus mokinius vienodais būdais, gali pastebėti, kad ne visi mokiniai vienodai įsisavina mokomąją medžiagą. Ugdymo(si) būdai gali būti parenkami pagal mokytojo mokymo stilių, mokinių mokymosi stilių, naudojami tradiciniai ar aktyvaus mokymo(si) metodai. Labai svarbu žinoti, kaip tenkinti specialiuosius ugdymosi poreikius, kaip „apeiti“ mokymosi sunkumus, kaip suteikti mokiniui galimybę pajusti sėkmę. Mokymosi sunkumai gali būti kompensuojami tik žinant sėkmingiausius mokymo būdus, „apeinančius“ kiekvieną sutrikimą. Tiesa, ugdymo(si) metodų parinkimas, atliepiant mokinio poreikius, yra vienas iš mokymosi motyvacijos skatinimo būdų. Kai mokytojas optimaliai parenka mokiniams mokymosi būdus, jie gali sėkmingai padėti mokytis vieni kitiems grupinio darbo metu – pasidalinti bendro darbo etapais atlikdami kiekvienam asmeniškai sėkmingesnes veiklas (kas perkaito ir sukonspektuoja medžiagą, kas pavaizduoja grafiškai, kas pristato bendrąjį grupės darbą ir pan.). Siekiant efektyviai mokyti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius mokinius, pirmiausia reikia susipažinti su kiekvieno iš jų ypatumais (gebėjimais ir sunkumais) ir pagal tai pritaikyti tam tikrus ugdymo būdus, kad, pasitelkus stipriąsias mokinio savybes, sutrikimai būtų „apeinami“ (kompensuojami) ir netrukdytų mokytis. Siekiant efektyviai mokyti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius mokinius, pirmiausia reikia susipažinti su kiekvieno iš jų ypatumais (gebėjimais ir sunkumais) ir pagal tai pritaikyti tam tikrus ugdymo būdus, kad, pasitelkus stipriąsias mokinio savybes, sutrikimai būtų „apeinami“ (kompensuojami) ir netrukdytų mokytis.

Mokiniai, kuriems nustatyti bendrieji mokymosi sutrikimai, yra būdingi dėmesio, kalbos, mokymosi sutrikimų deriniai. Dažniausiai mokiniams yra būdingi visi sutrikimai. Tik kai kurie mokiniai turi pakankamai išlavėjusią kalbą ar dėmesį. Pritaikant ugdymo būdus šiems mokiniams, orientuojamasi į psichologo, logopedo ir specialiojo pedagogo įvertinimo aprašymus ir

rekomendacijas. Mokytojas, pateikdamas patenkinamo pasiekimų lygio užduotis, derina ugdymo(si) būdus.

Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, mokymosi sunkumų pobūdis ir pagalba

Sutrikimas	Mokymosi sunkumų pobūdis	Mokymosi sunkumų „apėjimo būdai“
Dėmesio sutrikimas	<ul style="list-style-type: none"> • lėtesnė dėmesio koncentracija • trumpalaikė dėmesio koncentracija • sunku vienu metu atlikti keletą veiklų (pvz.: skaityti, žymėti, nurašyti) • lėtesnis mąstymo tempas 	<ul style="list-style-type: none"> • laiko pratęsimas • užduoties trumpinimas, • sėdėjimo vieta (mokinio veiklos kontrolei palaikyti) • dėstymo/ užduočių pateikimas etapais
Kalbos sutrikimas	<ul style="list-style-type: none"> • sunku mintis reikšti žodžiais • sunku suprasti rečiau vartojamus terminus • sunku suprasti sudėtingos struktūros teiginius ar klausimus • sunku suprasti perskaitytą tekstą 	<ul style="list-style-type: none"> • pagalba mokiniui reiškiant mintis žodžiais • supaprastinama mokytojo kalba • rėmimasis vaizdumu • rečiau vartojamų žodžių prasmių išaiškinimas
Specifinis mokymosi (matematikos) sutrikimas	<ul style="list-style-type: none"> • sunku suvokti figūras, grafikus, schemas • sunku įsiminti sprendimo būdus • sunku suplanuoti uždavinio sprendimo eigą • sunku suvokti skaičių sandarą 	<ul style="list-style-type: none"> • rėmimasis žodiniu paaiškinimu • vaizdumo „įgarsinimas“ • natūralių daiktų, modelių, muliažų naudojimas
Specifinis mokymosi	<ul style="list-style-type: none"> • sunku rašyti diktuojamą, 	<ul style="list-style-type: none"> • skaitovo ir/ar konspektuotojo

<p>(skaitymo, rašymo) sutrikimas</p>	<p>kuriamą tekstą</p> <ul style="list-style-type: none"> • sunku skaityti • sunku suprasti perskaitytą tekstą • sunku perskaityti žemėlapių, schemų užrašus 	<p>pagalba garsinių įrašų (tekstų, namų darbų) naudojimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • skaitomo teksto / rašymo trumpinimas • didesnis šriftas, • rašto darbo turinio vertinimas (atleidžiau vertinant rašybą, skyrybą, rašyseną) • žodinis atsakinėjimas, - rašymas kompiuteriu.
--	--	---